Hod I. Nr. 10

CHRYSCIJANSKAJA DUMKA

… „I ŹBIARE SWAJU PŠANICU Ŭ HUMNO, A PAŚLEDKI SPALE AHNIOM NIAŬHASNYM“.

(*Mat. III, 12*)

ŹMIEST Nr. 10: 1) J. B. — Pazwol, Maci, prywitaci; 2) J. M. — Katalik z nazowy; 3) D. Aniśko — Čym jana žywie?; 4) Ks. Dr. J. R. — Z historyi Apolohietyki Chryścijanskaj; 5) a B. P-ka — Čamu ja staŭsia ŭnijatam? 6) Pierakłaŭ J. S. — Ružaniec; 7) Y.—Ž hazet; 8) Z relihijna-kaścielnaha žyćcia; 9) Usiačyna; 10) Chronika; 11) Kalendaryk; 12) Paštowaja skrynka; 13) Žarty.

CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA

BIEŁARUSKAJA KATALICKAJA ČASOPIŚ WYCHODZIĆ RAZ U DWA TYDNI.

Padpisnaja cana z pierasyłkaj:

na hod	8 zał.
na paŭhoda	4 „
na 3 mies.	2 „
na 1 „	80 hr.

ABWIESTKI źmiaščajucca tolki na WOKŁADCY.

Kaštujuć: Celaja staronka 80 zał.

1/2 „	40 „
1/4 „	20 „
1/8 „	10 „

ASOBNY NUMAR KAŠTUJE 30 hr.

Adras redakcyi i administracyi:

WILNIA, Zawuł. św. Mikałaja Nr. 8, kw. 3 (Wilno, zauł. św. Mikołaja 8 — 3).

Redaktar pryjmaje ad 9 — 12 i ad 5 — 6.

PIERASYŁKA APŁAČANA RYČAŁTAM.

CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA

BIEŁARUSKAJA KATALICKAJA ČASOPIŚ.

Wychodzić raz u dwa tydni.

Hod I.	WILNIA, 27 TRAŬNIA, 1928 h.	Nr. 10.

PAZWOL, MACI, PRYWITACI.

(Piajecca, jak „Witaj Panno“...)

Pazwol, Maci, prywitaci
Pieśniaj pryhoža;
Choć dawoli, anikoli
Chwalić nia moža,
Ani hrešny čaławiek,
Ni anioły cely wiek,
Ni Światyja, čeść Maryi
Hodnyja addać.

Ja niahodny pieśniaj rodnaj
Ciabie witaju
I z biazdońnia šlu siahońnia
Molby da raju.
Ty mianie nie zabywaj,
Pamažy i łasku daj.
Tam na niebie u patrebie
— Abaronaj budź.

O cudoŭna, łaskaŭ poŭna,
Čysta lileja,
Miłaściwa, litasciwa,
Hrešnych nadzieja.
Wiečna ŭ niebie anioły
Ciabie chwalać wiasioły.
Ja žadaju chwalić ŭ raju
Z imi na wieki.

Najjaśniejša, najświaciejša
Świetu, nieba cud.
Ty zradziła i karmiła
Boha — Syna tut.
Ty, jak zorka pryhoža,
Na twar hlanuć chtož moža,
Hdzie na tronie u karonie
Chwałaj jasnieješ!

Ahladaci twar u Maci
Prawa ja zhubiŭ,
Bo ad Dziewy — Karalewy
Hrech nas addzialiŭ.
Ŭ hrešnym ciele wačyma
Widzieć twar nie mahčyma,
Bo światyja, na't i tyja
Bačać ździŭlona.

Hrecham skùtu, ja pakutaj
Dušu abmyju
I zbalełym, sercam cełym
Prašu Maryju:
Što pa śmierci u raju
Widzieć Jaje žadaju.
Chaj tak stanie, daj mnie Panie,
Praz wiakoŭ — wiekŕ
Amen. —

Pierakłaŭ: *J. B.*

Katalik z nazowy.

XX-y wiek. Ludzi dzielacca na dwa abozy: aboz Chrystusa i aboz biazbožnych Pamiž hetymi abozami wajna. Ŭ hetakich čaśach chryścijaninu niawolna być letnim — treba być haračym. „Chto nia jość sa mnoj, praciŭ Mianie jość“ — kaža Chrystus. Reč jasnaja — dwum haspadarom akuratna słužyć nia možna. A my, jak kažuć, i Bohu świečku stawim i djabłu aharak. Pomnimo adnak, što Boha nie ašukaješ, bo Jon serca naša bačyć.

Kaliž hlaniem na ludziej — bačym, što mnohija braty našy zawuć siabie katalikami, a žyćcio ich... daŭno užo ničoha supolnaha z katalictwam nia maje Jany kataliki światočnyja... tolki tady, kali ŭ kaściele, a ŭ žyćci štodziennym.. daloka. Kataliki dla woka ludzkoha. Heta kataliki z nazowy. Hlańmož, jak taki „katalik“ u žyćciu štodziennym wyhladaje.

Katalik z nazowy wiery swajej nie šanuje i nie baronić. Pryšłosia naprykład jamu być siarod biazbožnikaŭ, abo siarod ludziej inšaj wiery. Kali hetyja kalehi pačnuć naśmiechacca z wiery katalickaj, — jon nia wystupić u abaronie jaje, ale niaraz im patakiwaje, a mo' i sam śmiajecca.

Katalik z nazowy stydajecca kryža. Dziŭnaja reč — Chryścijanin saromicca kryža! Dziŭnaja i smutnaja — ale tak jość. Kali heta jość čaławiek wiaskowy — jon, jak idzie, abo jedzie kala kryža z biazbožnikam, abo čaławiekam inšaj wiery — nia zdymie pierad kryžam šapki. A jak-ža — stydna pakazać, što kryž šanuje! Raskazywajuć, što adnaho razu taki katalik wioz žyda ŭ miesta pa tawary. Žyd mieŭ mnoha hrošaj pry sabie. Jeduć kala kryža. Katalik nia źniaŭ šapki, nie pieražahnaŭsia. „Stoj!

kryčyć žyd, — zawaračywaj nazad, nie pajedu ja z taboj u miesta, kali ty kryža i swajej wiery nie šanuješ, možaš i mianie zarezać". Tak žyd daŭ nawuku chryścijaninu, jak kryž šanawać. Kali-ž heta budzie tak zwany intelihient — jon nikoli nie pierażahnajecca ani pierad ježaj, ani paśla ježy. Jak-ža heta zrabić znak kryža światoha!? Jon skončyŭ čuć nie čatyry klasy himnazii, a mo' i ŭsiu, byŭ na ŭniwerstytecie, student, a moža pasoł Sojmu, jak kažuć na wioscy „u černi chodzić" i raptam žahnacca. Heta-ž nia modna, što skažuć kalehi? Padumajuć, što jon čaławiek nia wučony... Takija snujeć dumki katalik z nazowy, zabywajučysia, što niamašaka słužby bolš hanarowaj, jak słužba Bohu i što Chrystus skazaŭ: „Chto Mianie pryznaje pierad ludźmi, taho ja pryznaju ŭ dzień astatni".

Katalik z nazowy nie światkuje świata. Światkuje štopraŭda, ale tak, jak, światkuje woł wypražany z płuha — padješy ležyć na baku; katalik-ža pawinien inakš światkawać. „Pomni, kab światkawaŭ dzień światočny", każa Boh u prykazańniach swaich. Katalik u niadzielu pawinien być na Imšy św.

Katalik z nazowy nie adbywaje wialikadnaj spowiedzi. Kaliści, jak byŭ mały, maci dawiała jaho da pieršaj spowiedzi i św. komunii. Paśla sam byŭ kolki razoŭ, a ciapier? Ciapier jon čaławiek bywały... bačyŭ swaimi wačami Lenina.. pračytaŭ piać brašurak, mnoha aratarаŭ wysłychaŭ, jakija hołasna zajaŭlali, što niama Boha, nia treba chadzić da spowiedzi.. ci-ž wypadaje jamu paśla ŭsiaho hetaha da spowiedzi iści? Tymčasam nia Bohu niadbałaść naša škodzić, ale nam samym. Boh zaŭsiody byŭ, jość i budzie, jon ani plebiscytu, ani našaha pryznańnia nie patrabuje.

Nikoha nie zabiŭ, kania nia ŭkraŭ, hrachoŭ nia maju, — tak każa katalik z nazowy. Pamalisia adnak da Ducha św. i paraŭniaj swajo žyćcio z Božymi prykazańniami, a jak-ža mnoha tady ŭbačyš ŭ sabie niazhodnaha z prawam Božym!

Braty, niama žartaŭ! Siańnia zmahajucca dwa abozy — ludziej, katorych waładaram Boh jość i aboz biazbožnikaŭ. „Chto nia jość sa Mnoj, — prociŭ Mianie jość", każa Chrystos. Jasna, što katalik z nazowy nia jość z Chrystusam. Kataliki z nazowy — heta suchija liści, jakija wiecier niedawierstwa raznosić pa poli.

Stańma-ž mocna, braty darahija, pry našym dobrym Chrystusie, pry našaj Maci, Kaściele Katalickim! Budźmo katalikami nie na sławach, a na dziele. A tady nie pieramoža nas zło, bo z nami budzie Chrystus. A kali Boh z nami, chto-ž jość prociŭ nas? *J. M.*

D. Aniśko.

Čym jana žywie?

Juhasia pajšła na słužbu da miesta jašče padrostkam. Słužbu joj znajšła ciotka Karalina, jakaja sama słužyła ŭ adnych panoŭ u tej samaj kamianicy. Ciotka Karalina i apiakawałasia Juhasiaju, ale Juhasia i sama była dziaŭčynaju spakojnaj. Jana nia była achwoča, kab dzieści heta palacieć, a zamiest taho lubiła zastanaŭlacca i dumać ab Bohu, ab swajoj dušy, ab tym, jak heta treba žyć na świecie. Zastanaŭlałasia jana nad hetymi pytańniami sama, uważna słuchała nawukaŭ u kaściele, čytała relihijnyja knižki, jakija znachodziła ŭ biblijatecy swaich panoŭ.

Adnaho razu, uprawiŭšysia z swajeju rabotaj, uziaŭšy katechizmoŭku, Juhasia dawaj jaje piarahladać i zatrymałasia nad asabliwymi pawinnaściami chryścijanina, dzie jana pračytała: I' Ścieražysia ŭsiaho błahoha; II, Rabi dobra i III, Starajsia što-raz bolš być padobnym da Boha Ajca twajho niabiesnaha.

Heta jana i ŭpierad čuła i čytała sama, ale tak žywa, tak hłyboka jana ŭpierad hetaha nie adčuwała, jak hetym razam.

„Aha — dumaje jana sabie — pieršaje, što ja pawinna rabić, heta ścierahčysia ŭsiaho błahoha, značyć ścierahčysia hrechu!".

Z hetaha času jana stała bolš uważnaj, kab nie dapuścić da siabie anijakaje kiepskaje myśli, a tak sama, kab nie zrabić i nie skazać ničoha błahoha.

Dzieści, kaliści čuła jana taki skaz: „Budź čaławiekam charaktaru, budź panam kožnaha twajho parušeńnia". Nawučanaja praktykaju, jak heta čaławiek chutka papadaje ŭ hrech, jana starałasia apanawać kožnuju swaju dumku, kožny swoj ruch, katory, kalib i nia miej časam razumnaha sensu, to choć prynamsia, kab nia byŭ hrešnym.

Z historyi Apolohietyki Chryścijanskaj.

(Hladzi Nr. 9 „Chr. D.")

Apolohietyka — kažam—dahladaje, ścieraže, baronić skarbu wiery našaj. Toj skarb—heta nawuka ludziam abjaŭlena Chrystusam, toj skarb — heta ŭreście łaska Božaja ŭ sakramentach światych nam pakinutaja, dziakujučy katoraj čaławiek moža i žyć sapraŭdy pachryścijansku, a paśla zyšoŭšy sa świetu atrymać toje, što jamu najważniejšaje — zbaŭleńnie, ščaście wiečnaje. Nia budziem tut zatrymowywacca nad henym skarbam, nia budziem razhladać padrabiazna źmiestu jahonaha, ani historyi, ci jak każuć ewolucyi pasobnych dohmataŭ; heta pytańni naležačyja da Dohmatyki, a my zajmajemsia pokul-što samaj tolki Apolohietykaj.

Možna mieć skarb i karystacca spakojna im, jak swajeju ŭłasnaściu, nia znajučy niskul nijakaj niebiaspieki. Ale što, kali nistul-nizhetul zjawicca konkurencyja, zjawiacca ludzi, katoryja zadumali zaŭładać dabrom našym i ŭžo-ŭžo padychodziać, padstupajuć, wyciahiwajuć ruki, kab adniać usio ad nas i sabie pryswoić? Što-ž robim my tady? Ścieražemsia, jak možam, baronimsia. A adniać ad nas našu majemaść mohuć dwajakim sposabam: siłaj i prawam. Mohuć zrabić napad, pieramahčy nas fizyčna, a mohuć dokumentalna, usialakimi dokazami pierakanać nas, ci adpawiednyja ŭłady, sud, što my musim ustupić, zrakčysia swaich prawoŭ na karyść kahości druhoha. Na siłu—u mieru mahčymaści našaj—adkazywajem siłaj, a na padychod biasprаŭny, dzie padminowujecca niesprawiadliwa tytuł našaha ŭładańnia, šukajem adpawiednych dakumentaŭ, katoryja mahli-b jasna wykazać prawy našyja, jak zusim peŭnyja, pryznać za nami praŭny tytuł našaha ŭładańnia.

Chryścijanie baranić fizyčna swajho skarbu wiery, naahuł kažučy, nia brali sia — „Nia bojciesia tych, katoryja zabiwajuć cieła"...—Siła fizyčnaja — heta jašče nie piaramoha, bo duch jaje nie baicca. Nia toj pieramožnik, što kajdany nakładaje, ci žyćcia pazbaŭlaje, u hetakich sprawach piaramahaje toj, što dziela idei, dziela świataści swaich pierakanańniaŭ znios roznyja ździeki, chacia-by i śmierć samuju. Woś-ža i Apolohietyka nia što inšaje i wykazywaje, jak tolki imienna toj praŭny tytuł, dziela katoraha wiera chryścijanskaja i jość i sapraŭdy być pawinna majemaściu, skarbam kožnaj dušy čaławieka.

Jak-ža, ciapier spytajemsia, formawaŭsia toj tytuł, jakim byŭ—inšymi sławami kažučy—razwoj našaj Apolohietyki Chryścijanskaj u praciahu historyi? Kažam, što Apolohietyka jość abaronaj wiery i zhetul mahło-b kamu zdawacca, što tolki baroniačysia pierad napadami, twaryła jana swaju budoŭlu, a tymčasam nie zaŭsiody hetak. Chryścijanstwa časta wystupała pieršym, časta samo wyklikała, byccam prawakujučy swajho praciŭnika, a heta jano rabić nawat i musiła, bo taki ŭžo impuls jamu byŭ ułožany, nakinuty samym Chrystusam: *„Idučy na świet cely, wučycie ŭsich"*.

U pieršaj čaradzie, jak wiedajem, spatkałasia tut propahanda chryścijanskaja z žydoŭskim i hrecka-rymskim świetam pahanskim. I što-ž, ci možna było ziernie ewaneličnaje ŭžo tak adrazu i siejać u dušy henyja? Nie. Čamu? Niaŭžo-ž Biblija (Stary Testament) u relihijnym świetahladzie žydoŭskim nia była padhatoŭkaj da Ewanelii, da Nowaha Testamentu, niaŭžo-ž filozofija, wieda ludzkoha rozumu u niečym moža supraciŭlacca wiery chryścijanskaj? Nie — i Biblija i filozofija nia supiarečnaść znajchodziać u Nowym Abjaŭleńni Božym, ale swajo tolki dapaŭnieńnie. A ŭsiož-taki skolki kaštawała zmahańnia, achwiary, kab nawiazać zusim narmalnuju, zdajecca, łučnaść adnoha z druhim, nowaj relihii abjaŭlenaj z Biblijaj i filozofijaj!

Chryścijanstwa musiła—heta reč zusim patrebnaja i zrazumiełaja — lehitymawacca pierad adnym i druhim, dakazywać, što jano imienna

---

A jak zdaryłasia joj časam adnaka-ž zhrašyć, choć-by i ŭ małoj sprawie, jana zaraz kajałasia, pieraprašała Boha, što Jaho nie pasłuchała: taho Boha, katory jaje stwaryŭ i pazwalaje što-dnia hladzieć na hety piekny świet. Tady smutak jaje ahortwaŭ, brydziłasia jana tym swaim pastupkam, jaki abražaŭ tak dobraha Boha i jana pastanaŭlała bolš tak nikoli ŭžo nie rabić. Mała hetaha—jana jšła da spowiedzi, paśla jakoje była peŭna, što ŭžo atrymliwaje prabačeńnie, što ŭchodzić u stan Łaski Božaj. I z radaściaju prystupałasia da Komunii św., kab u joj pryniać samoha Jezusa Chrystusa.

Paśla čaho jana čułasia saŭsim biaspiečnaju, spakojna kładawiłasia da snu, wiesiała prabudžałasia, jana mieła čystaje sumleńnie, jana žyła ŭ stanie Łaski Božaj. A znakam hetaha było toje, što jana čułasia, što moža kožnuju chwilinu pryniać Chrystusa ŭ Komunii duchowaj. Juhasia razumieła, što hrachi drobnyja, tak zwanyja paŭšednija, ad jakich trudna ŭścierahčysia, nie pazbaŭlajuć čaławieka Łaski, a ad bolšych pry pomačy Božaj usio-ž uścierahčysia možna. A kali ŭžo jana pačuwałasia, što nia moža duchowa komunikawacca, tady iznoŭ śpiašyła da spowiedzi.

Tak žyła Juhasia ŭ Łascy Božaj i dačesnaść mała jaje abchodziła, joj mała rupiła toje, ci jana była-b karaleŭnaju, ci jak ciapier prostaju słuhoju, bo jana razumieła, što heta ŭsio tryważe časowa.

Jaje maładoje serca rwałasia taksama i da kachańnia; čas udaryŭ pa strunach jaje čystaha serca, z jakoha dabylisia čaroŭnyja zyki miłaści. Ale kaho-ž jana mahła znajści bolš hodnaha hetaje miłaści, jak nie Jezusa Chrystusa, katory jość samaju Daskanalnaściu, katory i dla zbaŭleńnia jaje—Juhasinaje dušy ciarpieŭ?

Miłaść, jakaja zradziłasia ŭ jaje sercy, dała joj ščaście da taho času niaznanaje i tak wialikaje, što jana ničoha bolš na ziamli nie chacieła.

ŭ ewolucyjnym paradku idei relihijnaj u historyi świetu, zjaŭlajecca z woli Božaj niečym nieabchodnym, ničym niezastupnym čaławieku, što jano dawiaršaje, dapaŭniaje i relihiju naturalnuju (filozofija) i dahetul abjaŭlenuju narodu žydoŭskamu (Biblija). Chryścijanstwa musiła tut wykazać jasna i ćwiorda, što jano maje poŭny, praŭny tytuł—i tolki jano, a nichto inšy - da henaha skarbu wiery, katory adzin dać moža čaławieku mahčymaść spoŭnić wolu Božuju i dawiaści jaho praz heta da naležnaj jamu daskanalnaści.—Woś dzie zawiazka Apolohietyki.

Ale taja lehitymacyja, toje apraŭdawańnie pryjmaje adrazu polemičny, wostra sprečny charaktar. Pytajemsia iznoŭ, dzie-ž pryčyna hetaha? Bo Biblija ŭžo nia Biblija, filozofija ŭžo nia filozofija. Biblija pryniała wopratku daloka idučych ad praŭdy pohladaŭ, toje-ž samaje i filozofija. Chto-ž tut prytumaniŭ adno i druhoje?—Čaławiek. Čamu hetak zrabiŭ jon?—Na toje złažylisia roznyja pryčyny. Tut možna było-b zrabić cikawy dawoli dośled hetakaha ideolohičnaha pierawarotu ci atumanieńnia, my adnak nad im ciapier zatrymowywacca daŭžej nia budziem.

Jasna samo pa sabie, što kab nawiazać łučnaść Ewanelii z Biblijaj, ci filozofijaj, pierš treba było Apostałam razwiejać, razahnać ciomnyja tumany fałšu, treba było znieści, sčyścić toj nipatrebny, škodny nalot, katory dzie-nia-dzie dawoli hustym nawat słojem prykrywaŭ Bibliju i filozofiju. Zakaranieły hłyboka fałš nie paddawaŭsia adnak hetak lohka; adpor, reakcyja byli niaŭchilnymi. Taja reakcyja tym bolš była wostraj, što jšło tut nie ab jakuju-niebudź ideju, ale ab tuju, na katoraj apirajecca ŭwieś psychičny, duchowy nastroj čaławieka, ab tuju ideju, katoraja dasiahaje najbolš tajomnych, najbolš hłybokich asnowaŭ dušy ludzkaj. Zrazumiełaja tady reč, što Apolohietyka ŭkładajecca, formujecca — jak bačym—zaležna i ad takich ci inšych pieraškodaŭ, z katorymi spatykałasia ŭ swaim pašyreńni wiera chryścijanskaja. Peŭna-ž, buduć paśla i napady warožyja, užo ni adzin adpor, ni adna reakcyja, buduć šukać sposabaŭ, kab wykasawać zusim z žyćcia relihiju chryścijanskuju i tady ratujučysia ad śmierci, a chacia-by i ad kryŭdy balučaj, wystupić Apolohietyka ŭžo formalna ŭ abaronie wiery i budzie hetakim čynam — zaležna ad tych roznych faktaraŭ histaryčnych—razwiwać i ŭzmacowywać swajo stanowišča adnosna dawieranaha sabie skarbu.

Uchodziačy ŭ historyju Apolohietyki, my adnak abmiežym swaju ŭwahu — jak i wyšej było skazana—da niekatorych tolki jaje punktaŭ. Kiniem bolš wokam ahulna na razwoj Apolohietyki, a tolki dzie-nia-dzie dziela lepšaha zrazumieńnia chodu ewolucyjnaha pakažam na jaśniejšyja, wydatniejšyja linii ŭ jaje orhanizawanym stroju.

Prapuskajem tut historyju Apolohietyki naskolki jana farmawałasia ŭ zmahańni z świetahladam žydoŭskim. Nia ŭchodzim u paasobnyja punkty sprečnyja i nie zatrymliwajemsia nad dakumentami pakinutymi nam u piśmach nikatorych Apostałaŭ, asabliwa św. Paŭła (Piśmo da Žydoŭ). Usio heta biazumoŭna reč cikawaja, ale zawiała-b nas mo' nadta daloka. My pastanawili dać pohlad na Apolohietyku Chryścijanskuju ŭ jaje ahulnym paniaćci i historyi i dziela hetaha pytańni ŭžo bolš specyjalnyja,a dumysłowyja adsyłajem na dryhoje asobnaje miesca. Tym bolš, što polemika z Žydami była niadoŭhaja i nia mieła sama pa sabie hłybiejšaha ŭpływu na dalejšaje žyćcio chryścijanstwa. Žydy adrazu adniaślisia waroža da Ewanelii, adrazu pierahaградzili joj dostup u świet swoj nacyjanalna-relihijny, tak što paśla pieršych sprobaŭ užo jak-by i nia bačym macniejšaj fermantacyi idei chryścijanskaj u ich łonie. Aproč hetaha, fatalny 70-ty hod prynosić im niaščaście wialikaje (hinie Jerozolima), adtul hubiać užo da rešty swaju samastojnaść narodnuju i pierastajuć mieć hołas hramadzka dziaržaŭny.

A zatym uwieś punkt ważkaści propahandy i žyćcia chryścijanskaha pierachodzić na świet hrecka-rymski. Ale i tutaka my nie pradstaŭlajem u całaści apolohietyčnaj dziejnaści Apostałaŭ. Za-

---

I tak žyła jana ŭ Łascy Božaj, a nadharodaju za toje ŭžo tut na hetym świecie joj była miłaść Jezusa.

Ale taki stan jaje dušy, jakoha nie adzin mudry filozaf moh-by joj pazajzdrościć, byŭ dla świetu, dla ludziej niawiedamy; nawat baćka taje siam'i, u jakoj jana słužyła, jaje pan — dyrektar banku nia znaŭ hetaha.

Jon, jdučy što-ranku da swaje raboty ŭ bank, bačyŭ nie adnu takuju słuhu, jak ich Juhasia, bačyŭ, jak kožnaja z ich u chustcy, nakinienaj na plečy, z košyčkam u rukach waročałasia z rynku i dumaŭ jon sabie: „Jakoje ž marnaje, jakoje-ž niacikawaje žyćcio musić być kožnaj z ich! Druhaja, dumaŭ jon sabie, to choć lubić zabawy, razryŭki, a woś naša Juhasia, to i hetym usim nia cikawicca".

I jak pryjšoŭ na abied prysieŭ da stała, Juhasia padniasła jamu pieršaje dańnie, jon pacikawiŭsia spytać:

— Juhasia, skažy mnie woś što: ty nidzie nia chodziš, apryč kaścioła. Heta jano dobra, za heta ja ciabie chwalu, ale skažy: nu čym ty žywieš?

— Ach! Kab wy wiedali, panie, *žyć dla mianie—heta Chrystus!*

Adkazała Juhasia sławami św. Paŭła, a pan dyrektar spuściŭ hołaŭ i hłyboka zadumaŭsia; zadumaŭsia jon ab tym, jak heta jon mocna mylaŭsia, sudziačy ab niacikawym žyćci takich Juhasiaŭ i što takaja prostaja słuha lepiej razhadała zahadku žyćcia i chutčej stała na darohu, jakaja wiadzie čaławieka da praŭdziwaha ščaścia, jak jon - čaławiek z wyšejšaju adukacyjaj, i jak heta jon pražyŭ, možna skazać, swajo žyćcio i ŭsio „nia było jak, nia było kali" zaniacca tym, što stanowić samuju sutnaść istnawańnia čaławieka na ziamli!?

trymalisia my nad adnym, nad Paŭłam i to častkowa, biaručy tolki jahony wystup pierad Areopaham u Atenach.

Hetakim sposabam, hetakaj metodaj adkrywajem darohu i ŭ dalejšuju historyju i pojdziem tudy śladzić za razwojem Apolohietyki ŭ zwiazku z takimi, ci inšymi prajawami žyćcia ludzkoha. Ale pierš, jak raźwierniem karty dalejšaj henaj historyi, adznačym dziela lepšaha wyjaśnieńnia tut roli Apolohietyki, nikatoryja dawoli ważnyja spaściarohi ahulnaha charaktaru. Pomnić treba, što relihija chryścijanskaja, uchodziačy ŭ świet, mieła swajej metaj zdabyć sabie čaławieka nie ŭ niejkim tolkim kirunku adnym, skažam, palityčnym, nawukowym ci artystyčnym—nie, relihija zdabyć imknułasia celaha čaławieka, zaŭładać cełaj jaho istotaj, abasnawać na swaich prawach usio žyćcio jaho i asabistaje i hramadzkaje. Nialohkaja była zadača, tym bolš, što niepryjaciel rodu ludzkoha nia pierastawaŭ fałšam, manoj usialakaj, roznymi intryhami, a nawat krywawym praśledam padtrymliwać u dušach nie chryścijanskich opozycyju da Nowaj Relihii.

Zdarałasia časta, što ŭžo i pryniatyja ŭ łona chryścijanstwa asoby i jany swaimi niezdarowymi pahladami wyklikali patrebu rašučaj reakcyi z boku Kaścioła. Heta byli herezyi. Wystupali jany, praŭda, praciŭ dohmataŭ wiery, adnak biez Apolohietyki nie abyšłosia i tut, bo ŭ kancykancoŭ usia sprawa zwodziłasia da niedawierja samomu Kaściołu, jak instytucyi Božaj, jak firmie naskroś sprawiadliwaj, prachowujučaj u sabie nawuku abjaŭlenuju. Adłučajučysia, adpadajučy ad Kaścioła heretyki zajmali adnosna jaho stanowišča tych, što dziela takich, ci inšych pryčyn jašče nie dajšli da zrazumieńnia praŭdziwaści jaho, Kaścioła, i stajać ad Rymu, skały Piatrowaj daloka. Zrazumieła, čamu praciŭ herezyjaŭ swaje dokazy wyjaŭlać mahła Dohmatyka, jak nawuka, ale mahła paswojemu tak-ža i Apolohietyka.

Nad paasobnymi herezyjami zatrymowywacca tut nia budziem. Adznačym tolki toje, što asabliwa pajaŭleńniu herezyjaŭ spryjała, dziela čaho mnohija chryścijanie ŭtrymacca pad aŭtorytetam, pad pawahaj Kaścioła nie mahli i ad jaho adpadali. Winoj hetaha niekatoryja paniaćcia niazhodnyja z praŭdaj, a ŭniesienyja niezamietna ŭ chryścijanstwa z daŭniejšaj jakoj-niebudź relihii — žydoŭskaj ci pahanskaj. Tyja paniaćcia mielisia złučycca ŭ niejkaj zhodnaj cełaści z pohladami chryścijanskimi, ale faktyčna wyklikali adno tolki zabureńnie ideolohičnaje i ŭ kancy prajaŭlalisia hetak, jak taho i spadziawacca možna było — u formach zusim sprečnych z nawukaj chryścijanskaj, A ŭsio heta świedčyć i hawora ab tym, što padhatoŭka da nowaj relihii była tam niaŭdolnaja, słabaja, što hetakim ludziam Apolohietyka jašče wielmi była patrebnaj, što jany zachutka, za-paśpiešna ŭwajšli ŭ relihiju chryścijanskuju.

Zdarałasia i hetak, što henyja niedamahańni apolohietyčnyja mo' nia byli tak wialikimi, kab mahli samyja pa sabie ŭniaści razłom i niazhodu, ale ŭsio-ž-taki źjaŭlalisia niebiaspiečnymi ŭ nastupstawch swaich dalejšych. I woś Apolohietyka, jak dobry wartaŭničy dawieranaha sabie skarbu, i na hetyja słabaści znachodziła adpawiednyja ŭzmacniajučyja leki, kab niejak ustrymać chwarobu i nie dapuścić joj raźwicca, dy pierajści ŭ niešta sapraŭdy niebiaspiečnaje. Mała hetaha, bywaje, što prazornaja Apolohietyka pradbačučy ŭsialakija mahčymaści, užo nie čakaje faktčnaha źjaŭleńnia niejkaj supiarečnaści, ale napierad zabiaspiečywaje siabie ad warožych padychodaŭ u mieru sił i świedamaści swajoj abaronnaj.

I hetakim čynam Apolohietyka razwiłasia, stałasia sapraŭdy nawukaj. Majučy metu wysokuju, metu pawažnuju—słužeńnie praŭdzie—jana planowa, systematyčna na swaich ułasnych asnowach budawała ŭ dušach ludzkich, u ichnich pierakanańniach – zaležna ad unutranych warunkaŭ i wonkawych abstawin histaryčnych — tuju mocnuju ćwiardyniu, dzie i začyniałasia i spakojna prachowywałasia Abjaŭlenaja Chrystusam Praŭda.

Ks. Dr. J. R.

Čamu ja staŭsia ŭnijatam?

Kali paru hadoŭ tamu razyšłasia wiestka, što ja staŭsia ŭnijackim ksiandzom, to roznyja ludzi rozna ab hetym stali hawaryć. Ludzi dobraj woli, jakija i ŭ druhich bačuć wolu dobruju, skazali, što heta zroblena z wyšejšaj idei. Inšyja, katorym zdajecca, što duchawienstwu z nieba padajuć hrošy i dobra žywiecca, skazali, što achwota da bahaciejšaha žyćcia była pryčynaj takoha kroku. Znoŭ inšyja šukali inšych pryčynaŭ. Prawasłaŭnym zdajeccca, što chaču zrabić niejkuju kryŭdu im.

Praŭda tolki pry pieršych.

U psalmie 94 haworycca: „Siahońnia, kali jahony hołas pačujecie, nie zamykajcie sercaŭ wašych". Kožnamu treba rabić toje, što jamu nakazywaje duch boży. Tak pastupiŭ i ja.

Dziela wypaŭnieńnia Woli Boha praz blizka 10 hadoŭ pobač inšych abawiazkaŭ staraŭsia ja hatowicca da ekzaminu, atkrywajučaha darohu da pryniaćcia świaščenstwa, pracawaŭ i maliŭsia, maliŭsia i pracawaŭ, dy raz paśla razu zadawaŭ sabie pytańni: kudy i pašto idu? Paśla ŭsich razważańniaŭ, dachodziŭ da prakanańnia, što tak choča Boh. A raz maje być hetak, to ničym usie pieraškody z boku świetu, z boku ludziej, z boku materjalnaha i z boku siemiejnaha—usio mušu pieramahčy.

Idzi i klič ich da praŭdy, da paprawy, da Serca Chrystowaha, katoraje haryć ahniom miłaści. Hetaki hołas dadawaŭ mnie siły da pracy, dawaŭ niazłomnuju wieru, što Boh, katory daje žadać rečy niazwyčajnaj, mocny jość pamahčy asiahnuć tuju reč — bo chtož proci mianie, kali Boh sa mnoj? Nia dumaju i nia budu kryŭdzić prawasłaŭnych, nia dumaju źbirać bahaćcia, ale ŭsiu reštu žyćcia majho žadaju dać na toje, kab usie ludzi i kataliki i prawasłaŭnyja, i Palaki, i Biełarusy, i Litwiny, i Ruskija—usie, kab dobra paznali Taho Wučyciela – Zbaŭcu, katory skazaŭ: „*Wučyciesia ad mianie, što ja cichi i pakorny sercam*", kab usie paznali: što jak adzin jość u niebie Boh, adzin Jezus Chrystus, tak adna tolki na ziamli jość praŭdziwaja Chrystowaja wiera i tolki jana adna jość praŭdziwaj, najpraściešaj i najpeŭniejšaj darohaj da žyćcia, da zbaŭleńnia dušy.

a. B. P-ka.

Pierakłaŭ J. S.

Ružaniec*)
NAJŚWIACIEJŠAJ PANNY MARYI,
JAKOHA JOŚĆ TRY ČASTKI:

U pieršaj častcy Radosnai tajnicaŭ piać:

Źwiastawańnie, Adwiedziny, Naradziny, Achwiarawańnie, Znachod Jezusa Chrystusa ŭ kaściele.

U druhoj častcy Balesnaj tajnicaŭ piać:

Jezus Chrystus u harodzie aliŭnym, Bičawańnie, Karanawawańnie, Niasieńnie Kryža, Ukryžawańnie.

U treciaj častcy Chwalebnaj tajnicaŭ piać:

Uskrašeńnie, Usšeście, Zychod Św. Ducha, Uniebaŭziaćcie Panny Maryi, Karanawańnie Panny Maryi.

U dni światočnyja i ŭ suboty piajać;

Braty, siastrycy Ružanca światoha,
Chwalima Matku Zbaŭcy Pana Boha.
Usie śpiawajma: o Maci i Panna,
Budź prywitana!

U budnija dni piajać try razy:

O Maryja, Matka miła,
Ty Chrystusa paradziła
I nam z nieba daryła.
Paradziła Ty biaz boli,
Pamažy nam u niadoli.
Prywitana Maryja!

Paśla hawaryć Antyfonu, a ŭ dni Światočnyja i Suboty piajać:

Budź prywitana, Kniahinia Niabiesnaja, Maci miłaserdzia, žyćcio, asałoda i spadziewa naša, budź prywitana! Da Ciabie kličam my wyhnanniki, dzieci Ewy, da Ciabie ŭzdychajem, stohnučy i płačučy na hetaj śloz dalinie. A Ty, o zastupnica naša, swaje miłasernyja wočy na nas źwiarni. A Jezusa, bahasłaŭleny płod ułońnia Twajho, nam pa wyhnańni hetym akažy. O spahadnaja, o litosnaja, o najdaražejšaja Panna Maryja!

Intencyja.

Na češć i na chwału Boha Ŭsiemahutnaha, na prasłaŭleńnie Najśw. Panny Maryi, budziem adpraŭlać 1-ju, 2-ju, abo 3-ju častku Ružanca św. za N. N.

(Tut treba skazać za kaho, ci za što Ružaniec budzie adpraŭlacca).

Pieršaja častka Radosnaja.

U Imia Ajca i Syna i Ducha Światoha. Amen.

V. Boža, na pomač nam paśpiašysia.
R Panie, prybudź nam na ratunak.
V. Chwała Ajcu i Synu i Duchu Światomu.
R. Jak było spradwieku, ciapier i zaŭsiody i na wieki wiečnyja. Amen.

Hymn.

I. Kaho świet hodna nikoli
Usławić nia moža dawoli,
Čyjej ŭsio dziaržycca siłaj —
U łonie Panna nasiła.

II. Kamu sonca j zor uschody
Jość pasłušnyja zaŭsiody,
Jaho z Božaha žadańnia
Nosić ŭ łonie čysta Panna.

I. Najświaciejša z niawiest Maci,
Ŭ jakoj Boh staŭ prabywaci,
Toj, što ŭ niebie byŭ na tronie,
Skryŭsia ŭ Panny čystym łonie.

II. Łaski Ducha Ty daznała—
Pasła z nieba dačakała,
Kaho čakaŭ uwieś narod,
Taho nam daŭ Jaje žywot.

I. Boha Maci litaściwa,
Dla ŭsich hrešnych miłaściwa,
Daj pry śmierci sił nam mnoha,
Barani ad ducha złoha.

II. Niachaj chwała budzie dana
Tamu, što zradziła Panna,
Ajcu Bohu, Duchu zhody
Niachaj budzie na zaŭsiody.
Amen

Tajnica pieršaja.

Źwiastawańnie Najśw. Panny Maryi.

Z nieba ad Boha Habryjel Maryi
Aznajmiŭ Syna — pračystaj lilii —
Ty niepawinnaja, ździŭlona Panna,
Budź prywitana!

1 Ojča naš, — 10 Prywitana budź.
V. Chwała Ajcu i h. d.
R Jak było i h. d. Amen.

Antyfona.

Pasłany ad Boha Anioł Habryjel da miesta Halilejskaha, nazwanaha Nazaret, da Panny zaručanaj mužu, katoramu imia było Jozef z domu Dawida, a imia Panny Maryja.

V. Anioł Boży aznajmiŭ Pannie Maryi.
R. I pačała z ducha Światoha.
V. Boža, pasłuchaj malitwy našaj.
R A hołas naš niachaj da Ciabie dojdzie.

Malimosia.

Boža, katory chacieŭ, kab Słowa Twajo z bahasłaŭlenaj Panny Maryi ŭłońnia, praz Anielskaje Źwiastawańnie, cieła pryniało, daj nam, pasłušnym słuham Twaim, kab my, pryznajučy Jaje Božaje Maciarynstwa, Jaje zastupnictwam prad Taboj byli ŭspamožany. Praz Jezusa Chrystusa Boha našaha. Amen

Paśla hawaryć:

Dziesiać tysiač razoŭ niachaj Ciabie, Najświaciejšaja Maryja Panna, wialikaja Matka Syna Božaha, bahasławiać usie światyja Anioły, Archanioły, Siły, Kniastwa, Waładarstwa, Trony, Cherubiny i Serafiny, z jakimi, pry Twajej pierawažnaj pomačy, spadziajomsia ahladać Ciabie i wychwalać u niebie. Amen.

---

*) RUŽANIEC, — znača wianok z ružaŭ. Byŭ u staradaŭnaści zwyčaj afiarowywać ružany wianok słaŭnym, hodnym pašany asobam. Chryścijanie, wyražajučy swaju češć Chrystusu, Maci Božaj i Światym padobnyja wianki składali na ich aŭtarach Z časam na padabienstwa henych materyjalnych wiankoŭ, ludzi z tej-ža metaj ułažyli jak-by wianok duchowy, źwity z malitwaŭ i pieśniaŭ na češć Maryi Panny. Hetak ułožanyja malitwy zawucca Ružancam. Ciapierašni naš Ružaniec ułažyŭ św. Daminik na pačatku XIV wieku.

Tajnica druhaja.

Adwiedziny Św Alžbiety.

Pačuŭšy ŭ łonie swaim Syna Boha,
Świataja Maci pajšła ŭ darohu
I jak Alžbieta Maryju witała,
Boha paznała.

1 Ojča naš, — 10 Prywitana budź.
V. Chwała Ajcu i h. d.
R. Jak było i h. d.

Antyfona.

U henyja dni Panna Maryja staranna paśpiašyła na hory da miesta Judzkaha i zajšła ŭ dom Zachara i prywitała Alžbietu.

V. Bahasłaŭlena Ty miž žančynaŭ.
R. I bahasłaŭlen płod ułońnia Twajho.
V. Boža, pasłuchaj i h. d.
R. A hołas naš i h. d.

Malimosia.

Usiomahutny i miłaserny Boža! Majestatu Twajho prosim pakorna: jak dziciatku ŭ łonie zamknutamu, abjawiŭ syna swajho adzinarodnaha Jezusa Chrystusa praz Adwiedziny i prywitańnie Jaho Matki, tak i nam praz zasłuhi tej-ža Matki i Jaje prośby daj nam Jaho paznać, jaŭna bačyć praz usie wiaki hladzieć na Jaho. Praz Jezusa Chrystusa, katory z Taboju žywie i władaje na wieki wiečnyja Amen.

Paśla hawaryć:

Dwaccać tysiač razoŭ niachaj Ciabie, Najświaciejšaja Maryja Panna, Wialikaja Matka Syna Božaha, bahasławiać usie św. św. Patryarchi i Praroki, Niawinniki, św. Jan Chryściciel i ŭsie światyja Staroha Zakonu, z jakimi, pry Twajej pierawažnaj pomačy, spadziajomsia ahladać Ciabie i wychwalać u niebie. Amen.

Tajnica treciaja.

Naradziny Chrystusa.

Kali z Maryi Syn Božy radziŭsia,
Anioł pastuškom tady abjawiŭsia,
Aznajmiŭ ludziam radaść niabywału,
A Bohu chwału.

1 Ojča naš, — 10 Prywitana budź.
V. Chwała Ajcu i h. d. R. Jak było i h. d.

Antyfona.

Nia znajučy muža, Maci i Panna naradziła biaz boli Zbaŭcu ŭsich wiakoŭ i hetaha-ž karała Anielskaha Panna karmiła swaimi hrudźmi, poŭnymi z nieba.

V. A słowa stałasia ciełam.
R. I prybywała miž nami.
V. Boža, pasłuchaj i h. d.
R. A hołas naš i h. d.

Malimosia.

Boža, katory zbaŭleńnia wiečnaha praz płodnaść dziawoctwa Najśw. Panny Maryi, ludzkomu rodu zapłatu daŭ, učyni nam, prosimo Ciabie, kab my, Jejnaha zastupnictwa za nas daznali, praz jakoje zasłužyli daŭcu pryniać žyćcia, Chrystusa Boha našaha, katory žywie i władaje na wieki wiečnyja. Amen.

1 Ojča naš, — 10 Prywitana budź.
V. Chwała Ajcu i h. d. R. Jak było i h. d.

Paśla hawaryć.

Tryccać tysiač razoŭ, niachaj Ciabie, Najświaciejšaja Maryja Panna, Wialikaja Matka Syna Božaha, bahasławiać usie światyja Apostały, Ewanhielisty, Wučni i Mučaniki, z jakimi, pry Twajej pierawažnaj pomačy, spadziajomsia ahladać Ciabie i wychwalać u niebie. Amen.

Tajnica čaćwiertaja.

Achwiarawańnie.

U čas pradskazany ŭ starym zakonie
Niasuć Chrystusa ŭ Kaścioł na Syonie,
Stary Symeon z radaści až płača,
Što Boha bača.

Antyfona.

Jak prynieśli Dziciatka, Jezusa Chrystusa, baćki Jahonyja da kaścioła, uziaŭ Jaho Symeon na ruki i bahasłaŭlaŭ Bohu, kažučy: ciapier adpuści słuhu Twajho, Boža, u supakoju.

V. Pa naradžeńni Dziewaj nieparušanaj zastałasia.
R. Światają Božaja Maci, malisia za nas.
V. Boža, pasłuchaj i h. d.
R. A hołas naš i h. d.

Malimosia.

Daj nam, prosim Ciabie Boža, daskanałuju łasku, jakoj čakańnie Symeona sprawiadliwaha napoŭniŭ i jak jon nia ŭbačyŭ śmierci, až pakul zasłužyŭ bačyć Chrystusa, tak-ža i nam daj, kab my žyćcio wiečnaje atrymali. Praz Chrystusa Boha našaha, jaki žywie i władaje na wieki wiečnyja. Amen.

Paśla hawaryć:

Sorak tysiač razoŭ niachaj Ciabie, Najświaciejšaja Maryja Panna, Wialikaja Matka Syna Božaha, bahasławiać usie światyja Wyznaŭcy, Biskupy, Daktary, Pustelniki i Zakonniki, Panienki, Udowy i Zamužnicy, z jakimi, pry Twajej pierawažnaj pomačy, spadziajomsia Ciabie ahladać i wychwalać u niebie. Amen.

Tajnica piataja.

Znachod Chrystusa ŭ kaściele.

Ŭ darozie Syna zhubiła hdzieś Maci.
Znajšła ŭ kaściele,— stała tam witaci.
Usie ździŭlony mudraściaj małoha
Pytali mnoha.
Chaj Chwała Bohu budzie biazupynna,
Ajcu i Synu i Duchu pawinna,
Twarcu suświetu i Bohu Adnomu,
Ŭ Trojcy Światomu.

1 Ojča naš, — 10 Prywitana budź.
V. Chwała Ajcu i h. d. — R. Jak było i h. d.

Antyfona.

Panna Maraja i Jozef, pa troch dnioch znajšli Jezusa Chrystusa ŭ kaściele, siadziačaha miž wučonych, słuchajučych i pytajučych Jaho; cikawilisia tady ŭsie z ražwažnaści i z adkazaŭ Jahonych, i bačačy heta wielmi dziwilisia.

V. Synočku, čamu-ž Ty nam tak zrobiŭ?
R. Ci-ž nia wiedali, što ŭ tych sprawach, jakija jość majho Ajca, i Mnie być patreba.
V. Boža, pasłuchaj i h. d.
R. A hołas naš i h. d.

Malimosia.

Daj nam, pakornym słuham Twaim, prosim Ciabie Ojča Boža, zdaroŭje dla dušy i cieła, i dazwol kab, jak Najśw. Panna Maryja Syna Twajho, Boha našaha, znajšła miž mudracoŭ, tak i my Jezusa, uciečku našu, pieraprošanaha i łaskawaha zaŭsiody znajści mahli. Praz Chrystusa Boha našaha. Amen.

Paśla hawaryć:

Piaćdziesiat tysiač razoŭ, niachaj Ciabie, Najświaciejšaja Maryja Panna, Wialikaja Matka Syna Božaha, usich nas Apiakunka adzinaja i Abaronnica, — bahasławiać usie światyja Mučaniki, Panienki, Udowy i Zamužnicy, z jakimi, pry Twajej pierawažnaj pomačy, spadziajomsia Ciabie ahladać i wychwalać u niebie. Amen.

Antyfona.

Najświaciejšaja Adkupicielka Maci, jakaja jość pierachodnaj bramaj niabiesnaj i zorkaj morskaj, padyjmi narod upadajučy, katory choča ŭstać. Ty, što naradziła dziŭnym sposabam, na padziŭ ŭsiaho stwareńnia Stwaryciela, Boha — Waładara, Panna pierad hetym i pośle; Ty, što praz wusny Anioła Habryjela pryniała hena prywitańnie, z žalsia nad hrešnymi.

V. A słowa stałasia ciełam.
R. I prabywała miž nami.
V. Boža, pasłuchaj i h. d.
R. A hołas naš i h. d.

Malimosia.

Łaski Twajej prosim Ciabie, Boža, uli ŭ našyja sercy, kab my, z pryčyny Zwiastawańnia Anielskaha ab Chrystusie, Synie Twaim, ucialeśnieńnie paznali, praz muki Jaho i kryž da chwały ŭskrašeńnia byli dawiedzieny. Praz Boha našaha Jezusa Chrystusa, Syna Twajho, katory z Taboju žywie i waładaje ŭ supolnaści Ducha Światoha, na wieki wiečnyja. Amen.

Wieru ŭ Boha i h. d.
Tut treba admowić Litaniju da N. P. Maryi.
Pa Litanii 3 — Prywitana budź.

Pieśnia ab tajnicach pieršaj častki Św. Ružanca.

Ahłašajma chwału Panny,
Jakoj Anieł byŭ pasłany.
Matkaj Boha Jana stała,
Ŭsio pakoraj dakanała.
Była radaść u Alžbiety,
Jak ŭ dom Panna pryšła hety,
Hdzie byŭ Jan u łonie Maci
I jon Boha staŭ witaci.
Boh dą hrešnych nas zbližyŭsia,
U stajoncy naradziŭsia
I u žłobie spačywaje,
Choć tam choład dakučaje.
Jak ŭ zakonie pradskazana,
Ŭ kaściol z synam jdzie da Pana.
I choć krychu tam achwiary
Kładzie Bohu na aŭtary.
Była sumnaja pryčyna,
Jak zhubiła Maci syna.
Praz try dni Jaho šukała —
Až ŭ kaściele ahladała.
O, Świataja Maci Boha,
Łaski Božaj maješ mnoha!
Za Twajo tut prywitańnie
Daj nam z łaski skarystańnie.
Hlań na nas, Ty, Maci Boža,
Kožny dzień my zdobim hoža
Twaju postać z ruž karonaj,
Budź prad Boham abaronaj.
Chaj zapłata budzie dana
Za ružaniec Twoj, o Panna,
Twajej ŭ niebie chaj apieki
Hodny ludziem na wiek wieki.
Amen.

Antyfona.

Wialiki Ojča Patryarch, św. Daminik, katory dziakujučy Twajej wialikaj pabožnaści, uwieś świet ad hniewu Božaha wybawiŭ, a dziela pieraprašennia Majestatu Božaha, za nawukaj Dziewy Najświaciejšaj malitwu Ružanca Światoha ŭstanawiŭ; zastupisia za nas pierad Boham i zaŭsiady ŭspamahaj nas, a ŭ časinu śmierci našaj, pad płašč Twajej baćkaŭskaj apieki, supolna z inšymi hetaj Maci miłaserdzia słuhami, primi łaskawa.

V. Malisia za nas Św. Ojča Daminiku.
R. Kab my stalisia hodnymi abiacaŭniaŭ Chrystusa.

Malimosia.

Usiomahutny Boža! Daj prosimo Biabie, što znachodzimsia ŭ jarmie hrachoŭ našych, kab praz zastupnictwa bahasłaŭlenaha Daminika, wyznaŭcy Twajho, byli zwolnieny. Praz Boha našaha Jezusa Chrystusa, katory z Taboju, Boham Ajcom i Ducham Światym, žywie i waładaje na wieki wiečnyja. Amen.

Z hazet.

Kamu heta patrebna!?

„Праваслаўная Беларусь“ 29. IV. 28 h. źmiaściła staćciu Nahladčyka „Cikawy kanflikt z fašyzmam“, u jakoj aŭtar robić rožnyja niasłušnyja i niepawažnyja dakory Apostalskaj Stalicy i jaku u kančaje hetak:

... „Niadarma-ž u asnowie katalickaj relihii i kaścioła lažyć ułada kleru, a pa-nad usim i ŭsimi — ułada Papy“ ...

Sapraŭdy, pieršy raz čujem, što ŭ *asnowie* katalickaj relihii i kaścioła lažyć *ułada!* Pawodle dumki katalickaj u asnowie našaj relihii i kaścioła lažyć Božaja Abjawa, pryniesienaja nam praz Syna Božaha Chrystusa, jakoj asnaŭny źmiest: pašyryć Božaje waładarstwa ŭ dušach ludzkich.

Tak napisać ab katalictwie, jak napisaŭ Nahladčyk z „Прав. Беларусі“ moža tolki čaławiek, jaki nadta mała znaje katalictwa i ahułam chryścijanstwa. Dyk dziwimsia, jak takuju staćciu mahła źmiaścić časopiś „Правасл. Беларусь“ i pytajem, kamu *takaja pisanina* patrebna?

У.

Redaktar-Wydawiec Ks. ADAM STANKIEWIČ.
Z dazwołu J. E. Wilenskaha Katalickaha Arcybiskupa-Mitrapalita.
Biełaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Wilnia, Ludwisarskaja wul. 1.

Z relihijna-kaścielnaha życcia.

RYM.

Achwiary Papieża. Apošnim časam Papież achwiarawaŭ 500,000 lewaŭ dla paciarpieŭšych ad ziemlatrasieńnia Baŭharam. Ciapier-ža jznoŭ Papież achwiarawaŭ miljon frankaŭ na špital adkryty niadaŭna ŭ Alpach francuskich dla chworych na suchoty ksiandzoŭ i seminarystaŭ.

Try miljony frankaŭ na hetuju metu achwiarawali takža francuskija kataliki.

FRANCYJA.

Apostalstwa malitwy ŭ Francyi. Na kanhresie apostalstwa malitwy ŭ Paryžy wyjawiŭsia wialiki roskwit hurtkoŭ „apostalstwa malitwy". Z dakładu delehataŭ z 42 dyecezijaŭ ustanoŭlena, što za apošni hod paŭstała 387 nowych hurtkoŭ, a 130 hurtkoŭ adnawili swaju dziejnaść. Apráča darosłych prystupili ŭ Apostolat bolš jak 40.000 dziaciej. U pramysłowym wokruzie Rube — Turkojen naleža da Apostolatu pryblizna 10.000 fabryčnych rabotnikaŭ i rabotnic.

Prawa na pracesiju. Francuski senat razhladaŭ sprawu probašča z Clermonc-Desseoux prociŭ burmistra hetaha miesta, katory zabaraniŭ adbywańnie pracesijaŭ. Senat uznaŭ hetuju zabaronu za praciŭnuju Kanstytucyi, u jakoj dajecca relihijnaja wolnaść. Sprawa wyšła na karyść probašča.

ŠWAJCARYJA.

Źjezd Katalickich studentaŭ. 11—13 krasawika h. h. adbyŭsia ŭ Lucernie źjezd Katalickich studentaŭ Šwajcaryi. Na źjezdzie byli abhaworany biahučyja pytańni relihijnyja, palityčnyja i ekanamičnyja. Prahrama narady była wielmi bahataja.

S. S. R. R.

Prapahanda metadyzmu i baptyzmu. Pawodle wiestak „Germanii" zahad rady narodnych kamisaraŭ zabiaśpiečyŭ metadystam i baptystam swabodu relihijnaj prapahandy. Zahad hety staić u jaskrawaj supiarečnaści z abraničeńniem apostalskaj dziejnaści katalickaha kleru, katoramu zabaroniena wystupać u kazańniach prociŭ biazbožnaści.

ČECHASŁAWACYJA.

100-hodździe českaj katalickaj presy. „Časopiś Katalickaha Duchawienstwa" ŭ hetym hodzie abchodzić sto hadoŭ swajho zasnawańnia. — U hety jubilej žadajem katalickaj presie bratniaha narodu jak najpamysniejšaj pracy ŭ budučynie.

Da 200-tniaha jubileju kananizacyi św. Jana Niepamucaha českija kataliki ŭžo robiać pryhatawańni.

ZŁ. ST. AMERYKI.

Kolki katalikoŭ u Amerycy. Pawodle Ŭradawaha Kaścielnaha Hadawika na 1928 h. u Amerycy znachodzicca 19.689.049 katalikoŭ. Za apošni hod prybyło 205.753.

Katalicki Kaścioł maje tam 18.293 kaścioły, 136 seminaryjaŭ duchoŭnych. Kler katalicki naličaje 25.773 asob, z čaho 4 kardynałaŭ, 13 arcybiskupaŭ, 99 biskupaŭ. U 136 seminaryjach mieścicca 14.432 seminarystaŭ. Najbolš katalikoŭ maje dyecezyja nowajorskaja — 1.273.291. Chicago— 1.250.000, Boston—990.000 i h. d. New-Jork maje 1.314 kaplanaŭ, Chicago — 1.241. Amerykanskija kataliki sami ŭtrymliwajuć katalickija špitali, prytułki, škoły.

NIAMIEČČYNA.

Dušpastyrstwa siarod studentaŭ. U Fuldzie (Bawaryja) adbyłasia kanferencyja niamieckich biskupaŭ, na jakoj razhladałasia sprawa ŭzhadawańnia studenskaj moładzi ŭ relihijnym duchu. Monachijski kardynał Fawlgaber jašče 1926 h. naznačyŭ a. Frydricha Kronsedera probaščam dla studentaŭ monachijskaha ŭniwersytetu i palitechniki. A. dr. E. Šlund Čyna św. Fr. wydaŭ adpawiednuju pracu, u jakoj jon piša, što na studentaŭ wyšejšych škoł treba źwiarnuć asabliwuju ŭwahu i padaje metodu dušpastyrskaj pracy pamiž imi.

AŬSTRYJA.

Misjolohičny Ŭniwersytet. U chutkim časie ŭ Insbrucku adčyniecca „Misjolohičny Ŭniwersytet" z pradmietami: mowaznaŭstwa, ludaznaŭstwa, paraŭnaŭčyja studyi relihii, hieografii i misyjnaj historyi, misyjnaha prawa, misyjnaj metodyki i misyjnaj medycyny. Prafesarami buduć siabry rožnych zakonaŭ. Arhanizacyjaj Ŭniwersytetu zaniaŭsia rektar A. Drexel.

BELHIJA.

Misyjnaja historyja. U Ŭniwersytecie katalickim u Lowanium adkryta katedra historyi misyjnaj, jakuju budzie wykładać Jury Goyau, wydatny wučony i katalicki piśmieńnik u Francyi—i katedru wiedy misyjnaj,—wykładać budzie a. Piotr Charles T. J.

HOLANDYJA.

Filmowy kanhres. U Haazie, z inicyatywy Ŭnii Katalickaj Lihi Kabiet, adbyłasia trochdziennaja kanferencyja filmowaj štuki. Hetaja halina mastactwa zjaŭlajecca pawažnym dziejnikam ŭ XX wieku, ale nažal, da hetaha času — służyć časta dla antymaralnaj i antyrelihijnaj prapahandy. Katalicki kanhres filmowaj štuki pastanawiŭ zaniacca hetaj sprawaj, kab u dalejšym dać filmu relihijny i maralny źmiest.

Usiačyna.

Kolki ludziej pražyło na świecie. Adzin anhlijec abrachawaŭ kolki ŭžo pražyło ludziej ad niepamiatnych dzion. Wyniki hetaha rachunku jość dawoli cikawyja. Akazałasia, što my ŭžo mieli 46 tryljonaŭ prodkaŭ. Ciažka nawat pradstawić sabie taki lik. A kali-b jany ŭsie žyli da siańniašniaha dnia, to jany mahli-by tolki tady pamiaścicca, kali-b na kusočku ziamli, na jakoj stalć adzin čaławiek mahło stajać 5 čaławiek.

A kali-b chacieli my ich pachawać, to treba było-by ŭsiu ziamlu zamianić na mahilnik i chawać pa 7 čaławiek adzin na druhim.

Hety anhlijski wučony ździŭlena pytaje, jak wyhladaŭby tady strašny sud, kali-b usie tyja ludzi stali pierad im?!

Pachod pacukoŭ. U Anhlii zdaryŭsia cikawy fakt wialikaha pachodu pacukoŭ, jakija pad prawadyrstwam staroha ślapoha pacuka wyšli šasoju ŭ m. Egmonton. Ludzi, jakija išli na ranicy hetaju darohaju, musili ich abminuć. Pachod čatyrochnohich emihrantaŭ wyhladaŭ tak surowa, što nawat sabaki bajalisia padyjści. Tolki ciažarny samachod prymusiŭ ich zyjści z darohi, paśla čaho jany skirawalisia ŭ les i źnikli.

Baraćba z pjanstwam u Niamieččynie. Uwa ŭsiej Niamieččynie istnuje wialikaja arhanizacyja dziela baraćby z pjanstwam. Pawodle astatnich wiestak arhanizacyja hetaja naličaje 32,000 siabroŭ. Da arhanizacyi naležać asoby roznych wyznańniaŭ i roznych palityčnych pierakanańniaŭ.

Prysyłajcie padpisku a tak-ža i adrasy na probnyja numary „Chr. Dumki!"

Chronika.

Źmieny ŭ duchawienstwie. Na padstawie zahadu J. E. Arcybiskupa Wilenskaha zrobleny niekatoryja źmieny na pasadach duchawienstwa: ks. Ul. Melišeŭski z Waŭkawyska Centr. na prob. u Rešu 21.IV 28 h., ks. M. Pramianiecki na prob. u Žabrezie 21.IV.28 h.

Arcypastarskija wizytacyi. Raspačataja seryja wiaśnianych wizytacyjaŭ praz J. E. Arcybiskupa dalej adbywajecca ŭ hetakim paradaku: 20.V. Dziembraŭ, Astryna, Nowy-Dwor i Sabakincy, 21.V. Zabłoć, Staryja Wasiliški i Wawierka, 22.V. Biełahruda i Niecieč, 23.V. Bielica, Jelnia i Nieman, 24.V. Kirjanoŭcy, Haŭja i Lida (kansekracyja kaścioła), 25.V. Krupa (kansekracyja kaścioła), 26.V. pawarot u Wilniu, 28.V — Žyrmuny.

Rekolekcyi. Ad 24-26 traŭnia ŭ kaściele św. Jana ŭ kaplicy Božaha Cieła adbylisia rekolekcyi dla siabraŭ Tawarystwa Adradžeńnia Relihijnaha pad kiraŭnictwam ks. probašča St. Milkoŭskaha.

KALENDARYK.

Dni	N. styl	St. styl	Rymska-katal.	Hreka-katal.
Č.	24	11	Joanny	Usšeście Hospoda Chr.
P.	25	12	Ryhora	Jepifanija
S.	26	13	Pilipa	Hlikieryi muč.
N.	27	14	† Siomucha. Bedy.	Sidara i Maksima
P.	28	15	Aŭhustyna	Pachomija
A.	29	16	Maksima	Teodara
S.	30	17	Feliksa	Andronika
Č.	31	18	Anieli	Teodara
P.	1	19	Jakuba	Patrikija
S.	2	20	Marcelina	Jozefa
N.	3	21	† św. Trojcy	Św. Trojcy
P.	4	22	Witaŭta. Alaksandra	Św. Ducha
A.	5	23	Banifaca	Michała
S.	6	24	Norberta	Symona i Mikity

PAŠTOWAJA SKRYNKA.

D. A.: Z wašych pracaŭ pakrysie budziem karystać.

Ks. Dr I. R.: Duža my rady, što ŭsie rukapisy ŭparadku. Pišycie ŭ zapas i ślicie nam.

Dr. M. A.: Za pracu „Čaławiek" ad dušy Wam dziakujem. Achwotna tak-ža budziem bačyć stacci knijnyja.

Ks. I. H.: I za wieršy i za rady dziakujem.

I. W.. „Chr. D". na probu pasyłajem.

L. Š.: Dziela taho, što pašyrajecie „Chr. D." wysyłki jaje nia spyniajem. A što Wy prawasłaŭny, heta ničoha, u „Chr. D.", spadziajomsia, znajdziecie šmat i dla siabie cikawaha. Dźwie zał. atrymali.

S. N.: Duža my rady, što Wy ŭspakoilisia. Usie numary „Chr. D." wysłany. Sprobujcie napisać nam štoś!

a. Z. Š.: Dobra možna taki addziel zawieści. Pišycie pytańni, a my budziem dawać adkazy.

M. H.: Wašy pažadańni pakrysie spaŭniajem.

U. I.: Wieršy atrymali. Pastarajemsia nadrukawać.

Ks. W. Š.: Za 40 zał. ščyra dziakujem.

Žart:

— Dzianščyk, skažy-ty mnie, kaho ty pawinien słuchać?

— Majho paručnika, panie siaržancie!

— A twoj paručnik?

— Pani paručničychi, panie siaržancie!